

## Dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów

Imię i nazwisko

Data

Klasa

### Podsumowanie rozdziału III

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj polecenia.

#### Tekst A

##### Relacja nuncjusza papieskiego Fulwiusza Ruggieriego z 1565 r.

*Zjazd senatorów i posłów zwany sejmem [...] odbywa się następującym sposobem. Król rozpisuje listy do biskupów, wojewodów większych, kasztelanów, a nawet do tych mniejszych, którzy mądrością lub bogactwem przed innymi celują, uwiadamia ich o zwołaniu sejmu i skłaniających go do tego powodach, zapytuje o zdanie, czy sądzą to być z dobrem Rzplitej i gdzie ma być zwołany. [...] król uwiadamia przez starostów szlachtę każdego powiatu o czasie, miejscu i materiałach przyszłego sejmu, każąc jej wybrać deputowanych z zupełnym pełnomocnictwem stanowienia wraz z senatem w sprawach publicznych. Szlachta zbiera się wtedy po swych ziemiach i powiatach na zjazdy zwane partykularne, na których posłów wybiera. [...] Po wybraniu posłów następują trzy inne zjazdy zwane generalne, jeden w Wielkiej Polsce, drugi w Małej Polsce, trzeci na Rusi, albowiem Polska, nie licząc Litwy i Prus, dzieli się na te trzy prowincje. Na tych zjazdach posłowie, biskupi, wojewodowie i kasztelani każdej prowincji radzą o tym wszystkim co ma być roztrząsane na sejmie [...]. Poczem król pierwszy przybywa na miejsce sejmu, niedługo po nim senatorowie, których gdy się większa liczba zgromadzi, król nie czekając przybycia wszystkich otwiera sejm tym sposobem. [...] Król zważywszy zdanie wszystkich [posłów i senatorów], lubo ma głos stanowczy, przychyła się najczęściej do zdania większości z odmianami, które uzna za stosowne. [...] Do króla należy zwoływanie sejmów, lecz gdyby w ważnych potrzebach krajowych złożyć go nie chciał, arcybiskup gnieźnieński po bezskutecznym upomnieniu króla, sam ma prawo sejm zwołać.*

Źródło: *Ustrój Polski w XVI–XVIII wieku*, [w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, z. 20, oprac. W. Szczygielski, Warszawa 1960, s. 16–17.

#### Tekst B

##### Ustawa rządowa z 3 maja 1791 r.

*Sejm, czyli stany zgromadzone, na dwie izby dzielić się będą: na izbę poselską i na izbę senatorską pod prezydencją króla [...]. Rozpoczynać się na co dwa lata, trwać zaś będzie podług opisu prawa o sejmach. Gotowy, w potrzebach nagłych zwołany, stanowić ma o tej tylko materii, do której zwołanym będzie [...]. Jako zaś prawodawstwo sprawowane być nie może przez wszystkich i naród wyłącza się w tej mierze przez reprezentantów czyli posłów swoich, dobrowolnie wybranych, przeto stanowimy, iż posłowie, na sejmikach obrani, w prawodawstwie i ogólnych narodu potrzebach, podług niniejszej konstytucji, uważani być mają, jako reprezentanci całego narodu [...].*

Źródło: *Ustrój Polski w XVI–XVIII wieku*, [w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, z. 20, oprac. W. Szczygielski, Warszawa 1960, s. 50.

## Tekst C

### Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

#### Art. 100

1. Kandydatów na posłów i senatorów mogą zgłaszać partie polityczne oraz wyborcy. [...]

#### Art. 104

1. Posłowie są przedstawicielami Narodu. Nie wiążą ich instrukcje wyborców.

2. Przed rozpoczęciem sprawowania mandatu posłowie składają przed Sejmem następujące ślubowanie:

„Uroczyste ślubuję rzetelnie i sumiennie wykonywać obowiązki wobec Narodu, strzec suwerenności i interesów Państwa, czynić wszystko dla pomyślności Ojczyzny i dobra obywateli, przestrzegać Konstytucji i innych praw Rzeczypospolitej Polskiej”. Ślubowanie może być złożone z dodaniem zdania: „Tak mi dopomóż Bóg”.

3. Odmowa złożenia ślubowania oznacza zrzeczenie się mandatu.

Źródło: Dz.U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483.

1. Uporządkuj etapy zwoływania sejmiku w systemie ustrojowym I Rzeczypospolitej. W tym celu wpisz w kratki numery od 1 do 6.

- ogłoszenie przez starostów wyborów deputowanych we wszystkich powiatach
- rozesłanie przez króla listów informujących o zwołaniu sejmiku i jego celach
- zjazdy generalne w prowincjach z udziałem reprezentantów szlachty i senatorów
- powiadomienie starostów o planowanym zgromadzeniu
- obrady i wybory posłów na lokalnych sejmikach
- przybycie króla i senatorów na wyznaczone miejsce sejmowania

2. Napisz, kto – według XVI-wiecznej relacji – był powiadamiany przez króla w pierwszej kolejności o potrzebie zwołania sejmiku.

.....

3. Wstaw literę „P” przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok wypowiedzeń fałszywych.

Zdanie	Prawda/Falsz
W XVI w. sejm mógł być zwołany tylko z inicjatywy króla.	
Król, podejmując ostateczną decyzję na sejmie walnym, musiał zastosować się do wszystkich wskazówek posłów i senatorów.	
Konstytucja 3 maja zniósła wybory deputowanych na sejmikach szlacheckich.	
Według współczesnej konstytucji odwołanie się do pomocy Boga w ślubowaniu poselskim jest obowiązkowe.	
Zgodnie z konstytucją z 1791 r. polski sejm składał się z tzw. trzech stanów sejmujących: króla, senatu i izby poselskiej.	
Obecnie tylko partie polityczne mogą zgłaszać kandydatów startujących w wyborach parlamentarnych.	
Obowiązująca Konstytucja RP przewiduje, że jeżeli osoba wybrana na posła nie złoży ślubowania przed sejmem, to nie może ona uczestniczyć w pracach tej izby.	

4. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Zgromadzenie, które w 1791 r. uchwaliło *Ustawę rządową*, zwyczajowo określa się mianem

- Komisji Edukacji Narodowej.
- konfederacji targowickiej.
- Sejmu Wielkiego.
- Collegium Nobilium.

5. Opisz, jak zmieniła się rola posła w Polsce od XVI do XX w. Uwzględnij, czym przedstawicielem był w przeszłości, a kogo reprezentuje według obowiązującej konstytucji.

.....  
.....  
.....

6. Odpowiedz, jaki związek ma udział reprezentantów społeczeństwa w sprawowaniu władzy z sytuacją polityczną kraju.

.....  
.....  
.....